

DANSK SKOVFORENINGS TIDSSKRIFT

TILLIGE ORGAN FOR
DANSKE FORSTKANDIDATERS FORENING

INDHOLD

	Side
Nekrolog:	
Mindeord om skovrider Svend Christian Poulsen	101
Afhandlinger, artikler m.m.:	
SABROE, AXEL S.: Århundredets skovbrug op til den 2den verdenskrig og dets baggrund	103
FABRICIUS, H.: Skovens krav til publikum	121
Kronik:	
Tilvækstliste for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek	128
Litteratur:	
HILF, H. H. und MAISENBACHER, H.: Douglasien-Starkholz. Möglichkeiten und Aussichten künftigen Absatzes und Verwertungserlöses bei verschiedenen Einschnittarten	131

**Dansk Skovforenings
Tidsskrift**

udkommer årlig med
ca. 30 ark og udsendes
i 12 hæfter ca. den 25.
i hver måned.

Forfatterhonoraret er
192 kr. pr. ark. Af artik-
ler over 8 sider leveres
gratis 50 særtryk, når der
samtidig med indlever-
ingen af manuskriptet
fremsættes ønske derom.
Eftertryk af tidsskriftets
artikler uden redaktion-
ens samtykke er ikke
tilladt.

REDAKTIONSUDVALG:

Kammerherre, hofjægermester *S. Timm*, Jyderup (formand),
Professor, dr. *H. A. Henriksen*, Skovbrugsafdelingen, Roligheds-
vej 23, København V.

Professor *Niels K. Hermansen*, Skovbrugsafdelingen, Roligheds-
vej 23, København V.

Kontorchef *N. P. Tulstrup*, Vester Voldgade 86³, København V.

REDAKTØR: (ansvarsh.)

P. Hauberg.

**DANSK SKOVFORENINGS SEKRETARIAT
OG TIDSSKRIFTETS REDAKTION:**

Vester Voldgade 86³ Kbh. V., Tlf. Mi 2166, Postgiro 1964.
Tryk: Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær), København V.

BRUG **MORTALIN** ENDRINPRÆPARAT

Vore medarbejdere
giver Dem alle oplysninger.

MORTALIN
HASLEV . Tlf. *1066 (03 695)

ODENSE	Felsted	Brørup	Snebjerg	Hadsten	Randers	Nykøbing M.	Støvring
*12 80 13	4 06 38	395	42	213	74 74	215	203
(09)	(046)	0411)	(0711)	(06194111)	(0621)	(0701)	(08118611).

PALUDANS PLANTESKOLE ^{A/s}

KLARSKOV

*Skovplanter Hæk- og Hegnsplanter
Prikleplanter*

Alle godkendte Planter er underkastet Herkomstkontrollen

Forlang Prislister

Telf. Klarskov 9

C L O C

MINDEORD OM SKOVRIDER SVEND CHRISTIAN POULSEN

En god og meget afholdt Kollega er gaaet bort.

Sv. CHR. POULSENS Data er i store Træk følgende: Født 1887 i et traditionspræget dansk Præstehjem, Student fra Odense, Forstelev 1905-06 paa Brahetrolleborg Skovdistrikt hos Skovrider Elers Koch, hvor ikke mindre end 5 af vort Forstkandidathold paa 8 tilbragte et Elevaar. 1911-12 Elev paa Corselitze hos Skovrider Nellemann. Forstkandidat 1912. Forstassistent paa Corselitze 1912-14. Skovrider paa Häckeberga i Skåne 1914-21. Fra 1921 Skovrider og Godsforvalter paa Fussingø, til han 1957 fyldte de 70. Statens tilsynsførende med de private Skove i Aalborg, Hjørring og Thisted Amter 1925-35, i Randers Amt fra 1935. Leder af Skovfogedskolen paa Fussingø fra 1933. Medlem af Dansk Skovforenings Repræsentantskab, fra 1933, Bestyrelse og Handelsudvalg.

Det maa have været sunget for S. C. Poulsens Vugge, at han *skulde* i Statsskovbrugets Tjeneste. Da det i 1915 blev tilbudt ham, sad han alt som Skovrider paa Häckeberga og modstod Fristelsen til en Forstassistentstilling med 1400 Kr. om Aaret; men da Fussingø Skovdistrikt efter sidste Verdenskrig blev overtaget af Staten, var der Enighed om ogsaa at overtage den dygtige og veltjente Skovrider, som saaledes blev Skovrider paa et Statsskovdistrikt med mere end 30 Aars Anciennitet som Forstkandidat.

Vi, der har kendt »Svend Christian« fra de unge Aar, holdt alle af ham, og gennem Aarene vandt han Venner, hvor han færdedes og virkede, retsindig, tillidsvækkende og trofast som han var, en god Kammerat. Der var ikke Svig i ham.

Humør havde han ogsaa. Det vil nok overraske en og anden at høre, hvordan Poulsen blev en af Filmens Pionerer som »Skuespiller« i et af Studieaarene. Uden at meddele noget forsvandt han et Par Dage, og da han dukkede op igen, fortalte han, at han havde været paa Børnejagt i Skåne! Det lød lidt mærkeligt, men var rigtigt nok. Udklædt som russisk Børnejæger havde han, engageret af Ole Olsens Selskab, skudt et Par gamle Menageribjørne i en Skov i Skåne. Honoraret var 50 Kroner, og »alt frit«. Det var kort efter Albertis Forbud mod Løvejagten paa Elleore, hvorfor Børnejagten maatte henlægges til Sverige. Selvfølgelig var alle vi Kammerater henne at se Filmen, som formentlig i Dag har historisk Interesse

Vi var som sagt oprindelig 8 paa Holdet, og vi mødtes af og til, som Regel en Gang aarligt, for at mindes gamle Dage, for at snakke Skov og for at se Skov. Vi skiftedes til at være Vært, og Møderne var paa nær sidste Gang forbundet med Ekskursioner, hvor vi diskuterede saa ivrigt som nogen-sinde, ikke mindst Sv. Chr. Poulsen. Men det svandt i Rækken. Bondo, Jes Lund og flere gik til den store Brigade, og da vi i Fjor mødtes paa Nyborg Strand var vi kun 3: Poulsen, Jørgen Raaschou og underskrevne, 3 gamle Drengene i 70'erne, hvilket ikke hindrede os i gladeligt at drøfte Tid og Sted for næste Aars Møde.

Skovrider Poulsen efterlod sig en smuk Arv i Fussingø Skovdistrikt med betydelig Vedmasse, velplejede Bevoksninger og smukke Kulturer.

Vi er mange, som med Vemod mindes vor Ven »Svend Christian«. Vi vil savne ham; men vi under ham, at han fik Fred. Han havde egnet sig saa daarligt til at blive aflægs for Alvor.

Poul Lorenzen.

ÅRHUNDREDETS SKOVBRUG OP TIL 2den VERDENSKRIG OG DETS BAGGRUND

Et skovbrugshistorisk tilbageblik

af

kgl. skovrider, dr. agro. AXEL S. SABROE

Forelæsning for de
forststuderende på Landbohøjskolen 17. januar 1964

Skovbrugets lange rotation bevirker, at det i højere grad end for andre økonomiske virksomheder er nødvendigt at have kendskab til historien for at kunne forstå de tidligere dispositioner.

Hertil kommer for Danmarks vedkommende det særlige forhold, at skovens vilkår ikke er naturbegunstigede, og vort klenodie, den gode, sunde skovbund, kun er skabt gennem de foregående generationers målbevidste arbejde.

Da jeg engang letsindigt sagde til lektor *P. Chr. Nielsen*, at jeg syntes, at de unge ofte var ret ukendte med det arbejde, der var udført, og i høj grad var præget af økonomi og mekanisering, så blev det til en opfordring om at tale her idag.

Naturligvis er det begrænset, hvad der kan nås på 1 time, selv om jeg agter i det væsentligste at holde mig til forryngelser og udhugning, desværre uden billeder. Men disse to områder er jo det egentlige skovbrug. De andre områder, hugsten, salget og administrationen er ikke så væsensforskellige fra andre virksomheder.

Jeg traf engang en skovfoged fra et distrikt, hvor der var skiftet skovrider nogle år før, og spurgte i al almindelighed,

hvordan det gik. Svaret lød: »Det går skam udmærket, men jeg ved ikke, hvordan det kan være, nu taler vi kun om penge.«

Danmarks største digter, *Kumbel*, har åbenbart allerede for flere år siden været klar over tendensen, for han skrev:

»Det fejreste af Skovens Trær er Æren –
 Det enedes man om ved Visdomsbrønden.
 Men omkring Livets Bord, hvor Atmosfæren
 er realistisk, ser man mer paa Lønnen.«

Trods pengenes store betydning er det dog produktionsapparatet, skoven, der er forudsætning for virksomheden.

Jeg har den største respekt for skovbrugsøkonomien, og engang under studiet til 2den del så jeg en sen aften i en åbenbaring, hvad professor PRÜRZ mente med sin skovbrugsøkonomi, der var knudret, som alt andet han skrev – men ak, samme nat brød jeg sammen af overanstrengelse, og siden har jeg aldrig skuet helt ind i det forjættede land.

Da tiden er kort, skal jeg holde mig til de gamle skove og lade hedetilplantningen ligge.

Hvordan så skovene ud før 1ste verdenskrig?
 De var vidt forskellige fra idag.

Trods al tale om udhugning var denne meget forsømt på de fleste distrikter. Træmasserne var store – endnu i 20'erne stod der i gamle bøgeskovsafdelinger på Sorø I op til godt 700 m³ pr. ha, og på Glorup var der i 1913 afdelinger på 7-800 m³ pr. ha. På Farum var der 1915 gs. 313 m³ pr. ha bev. areal. På Silkeborg distrikt var der i 1912 meget store moser med døde Weymouthsfyr. Ellemoser, fremkomne ved stævning, hvor træerne stod som »på stylder« i vandet, var almindelige. Selv i bøgeskovene var der store søer i og omkring lavningerne om foråret.

Bøgens kvalitet var oftest yderst slet. Se f. eks. baggrunds-træerne i OPPERMANN'S afhandling om Vrange Bøge. Men retfærdigvis må siges, at en tyk, omend knastet og tveget

**12 - 15.000 m³ træ
EFTERLYSES**

Signalement:

Særlig ask, bøg og eg.

Oplysninger

om ethvert parti - uanset
beliggenhed - der købes
til gældende dagspris....
bedes givet til

A/s KOLDS SAVVÆRK

Kerteminde

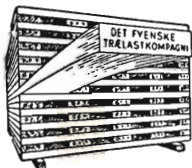
Telf. 55 - 295 og 515

Køber af træ siden 1888

skal det trives og gro
 i sædemandens spor,
 er hensigtsmæssig gødskning
 en nødvendig forudsætning.

Gødnings-Kompagniet

Vi er køber til
ALLE EFFEKTER I
DANSK TRÆ

DET FYENSKKE TRÆLASTKOMPAGNI A/s
 ODENSE TELEFON (09) 12 22 22

AFFALDSKURVE for Skove og Lysthaver

Udført i Samraad med Turistforeningen

Patent anmeldt

TELF. ÆGIR 103

EMIL DEDERDING

Glasvej 10
 København NV.

Forlang prospekt

bøgekævlle havde større værdi end en slank og ren, da det var træsko og vogntræ, der var hovedprodukterne. De slanke, indeklemtede træer blev hugget til stavtræ, da kun få troede på, at det var muligt at få kroner på dem.

Som nogle eksempler kan jeg give nedenstående tal fra føreren for Skovforeningens store møde i 1913. Det er overvejende boniteter på I 4, og jeg har sidestillet professor MØLLERS bonitetstal omregnet til totalmasse:

Prøveflader i bøg 1913. Pr. ha:

	Alder	m ³ før hugst	m ³ efter hugst	CMM totalmasse e. hugst	% mere efter hugst
Ravnholt	41	315	252	190	33
-	47	367	283	219	29
-	110	707	621	476	30
Glorup	80	680	603	401	50
-	115	864	723	552	31
Brahetrolleborg	66	429	401	372	8
-	115	678	639	487	31
Langeland	85	694	589	474	24

Kun på den ene Brahetrolleborg prøveflade nærmer tallene sig bonitetstabellerne.

Morbund og muldblottet bund var ret almindelige selv på gode jorder, f. eks. Boller, og jeg husker, at vi undrede os over, at P. E. MÜLLERS arbejder ikke havde sat sig flere spor. Nu ved vi, at det tager tid, og omslaget fik først rigtig fart, da man under 1ste verdenskrig og tiden derefter kom ind på en mere rationel udhugning. For det tager 50 år eller mere at forvandle en ødelagt bund til muld.

Flitteraksen, der er tegn på træk, var stærkt dominerende, og man led ofte af frygt for græs og undlod derfor at hugge ud. Man forstod ikke, at græs er en midlertidig tilstand, der ændres til bredbladede planter og muld, blot udhugningerne udføres rigtigt, nemlig lidt og tit.

Afvandingen var yderst mangelfuld. Til gengæld blev den overdrevet på kulturarealerne. På grund af for pludselig og

for stærk lysning kom der lokal »forsumpning« (frytlesiv). Man gravede så »Kulturgrøfter«, der frem i tiden besværliggjorde skovarbejdet.

De store, private distrikter var dengang så absolut de førende, selv om de var stærkt handicappede af jagtvæsenets dominerende indflydelse. Nogle få eksempler kan vise det.

Skovrider K. MØRK-HANSEN, Ravnholt, var en søndag med sine elever og sønner i skoven – han ville helst se til sine kulturer en gang om dagen. Han opdagede da, at der var et dyr i en indhegning, og ved fælles hjælp blev det gennet ud. Uheldigvis så skytten det, og et par timer senere kom chaufføren med et brev fra kammerherren, hvori stod, »at selv om jeg påskønner Deres omsorg for min skov, må De også tænke på mine fasaner« – det var i rugetiden.

Omkring Boller Slot tålttes ikke et hegn, og overførster WINGE skriver i en tilføjelse til driftsbogen om »Fiskerhugsten«: »Reservoir for Vildt og Haretøj: Afdelingens Opvæxt nu rent forkludret; kan ej forbedres uden Hegn – hvilket ei maa anbringes«. Først efter næsten 30 års gentagne efterbedringer blev kulturarbejdet der anset for tilendebragt.

Et hegn om en lavning i »Klokkedal« måtte nedtages på skyttens forlangende. Først da grev FRIJS var død, lykkedes det overførster *Moldenhawer* at få lov til at hegne to små arealer, hvor opvæksten så myldrede op.

Man må nærmest imponeres over, at det trods alt lykkedes for de mange, fremragende forstmænd at få noget op. Man får udmærkede tidsbilleder ved at læse referaterne af Lolland-Falsters Forstmandsforenings møder. I 1875 diskuteredes således ivrigt, hvad der kunne gøres for at fremme gavntræproduktionen, og en skovrider oplyste, at han havde afdrevet to 90-årige bøgebevoksninger. Den ene havde givet 4 pct. gavntræ, men den anden havde skam givet 15 pct.

I århundredets begyndelse diskuterede man ivrigt afdelingsindlæggelsen. Det var særlig MOLDENHAWER (»kalotsystemet«) og MØRK-HANSEN, der begge ved hjælp af tændte

P. BORK & CO. ^{A/S}

OREHOVED HAVN

A/S KORINTH SAVVÆRK

og datterselskab

ALLESTED SAVMØLLE &
TRÆLASTHANDEL

Køber: Dansk løv- og nåletræ

FARSTRUP SAVVÆRK
& STOLEFABRIK A/S

Grundl. 1910

FARSTRUP ST.

Telefon Veflinge 28-48-128

Er køber til kævler i eg og bøg

John Rølskov's Planteskole

Sdr. Vissing Telf. 53

*Vi anbefaler os med alle Arter
Skovplanter i gode Provenienser*

Skovplantekulturerne staar under
Herkomstkontrollen med Skovfrø
og -planter.

**Eg, Lærk og
Douglas**

købes til specialbrug

KARSHOLTE SAVVÆRK

v/H. Barner Jespersen . Dianalund

tlf. Dianalund 77

Vi er Købere til

Asketræ

i Kævler samt Snitgavn, ret og rundt,
frit for Knaster og Overgroninger,
ikke under 16 cm. Top og i Læng-
der 800 - 900 - 1200 og 1400 m/m
Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhastrup«

HVALSØ — Telf. Hvalsø 33

tændstikker søgte at vise, hvor grænsen burde være for at undgå træk ved foryngelser.

Man havde ofte de store, næsten ensaldrende flader, mere eller mindre bevidste periodeflader eller foryngelser efter indfredningen, og det var yndet at begynde som springeren på et skakbræt, altså to felter frem og et til siden. Særlig grelt blev det, hvor man som på Corselitze fra gammel tid havde skoven gennemskåret af parallelle linier. Der er intet lettere end at begynde kulturer inde i store flader. Vanskeligheden er at fuldføre arbejdet. Det viste sig også snart, at de ældre afdelinger, der efterhånden blev isolerede, fik ødelagt bund.

Mærkværdigt nok traf man aldrig forberedelser en del år før kulturen. Det var jo dog let af kortene at se, hvilke nabobevoksninger der ville blive udsatte for sol og træk. En smule underplantning i tide eller lidt harvning i et oldenår kunne have afbødet megen skade.

Man tog for lidt hensyn til omgivelserne, selv om det vel sjældent gik så drastisk, som det fortælles om en nord-sjællandsk skovrider. Planen angav, at vist $1/5$ af vedmassen tænktes overholdt ud over perioden. Der blev derfor afsat $1/5$ af arealet, og resten blev renafdrevet. Så planen var overholdt!

»Driftsenheder« – med een ensaldrende træart og til nød en anden i en lavning, som man kunne håbe kunne »følges med« hovedtræarten til omdriften – det var det eneste saliggørende.

Højdepunktet må vist siges at være den plan, som professor PRYTZ og hans svoger, skovrider THYMANN (Petersgaard) i 1908 lagde for Grevskabet Langelands Skovdistrikt. Her blev samtlige bølgeafdelinger, der tænktes at overgå til eg, straks ført i ege-driftsklassen, og på skovkortene malet med rød farve over det hele og med en rød kant, der angav, at der påtænktes foryngelse (velvilligst bekræftet af skovrider STAUN).

Planlægningerne havde deres glansperiode – og man plan-

lagde gladelig 100 år frem i tiden, så det var ikke noget nyt Statens Skovregulering indførte for en del år siden – men det er efter min ringe mening papir- og tidsspild.

Hver plan blev indledet med en bemærkning om, at tilvækstberegningen var lidt usikker – trods man selvfølgelig lavede fine, lokale tilvækstoversigter – men næste gang ville der foreligge et enestående talmateriale. Ak ja. Hvem har set det? Selv har jeg engang forsøgt sammenstillinger efter de nøjagtigt førte driftskontrolbøger for Vemmetofte Distrikt, men resultatet var pauvert. Og selv om man siden har fået bedre tal for fastmasse og fældningstab, har jeg ikke hørt om nogen epokegørende resultater. Dermed ikke sagt, at et tilbageblik ikke kan være nyttigt, tværtimod betragter jeg disse – og den øjeblikkelige status – for planens vigtigste opgave fremfor mere eller mindre «vilde» fremtidsperspektiver¹).

Som rimeligt var, spillede kulturerne en stor rolle ved alle diskussioner. De »billige« – men i det lange løb uendelig kostbare – kulturer med 2/2 bøgeplanter, der ødelagdes af vildt, frost og mus, udløste reaktionen: »Rillekulturer«, der vist var påbegyndt af overførerster H. P. WINGE (Frijsenborg), men som forstinspektør L. A. HAUCH (Bregentved) tog hele æren af.

En medvirkende årsag til disse intensive kulturer var nok jagthensyn. Når man allernådigst fik lov til at hegne, gjaldt det om, at få kulturen startet hurtigt, så hegnet igen kunne fjernes.

En fremragende svensk forstmand, så vidt jeg husker var det FRANK AF PETERSÉN, fortalte engang, at han havde spurgt en skovrider om, når han tænkte at foryngre en bestemt bevoksning. Svaret lød: »Når jeg får et hegn ledigt«.

Man regnede bestemt med, at når man blot startede med et uhyre stort antal planter, så blev det strålende. HAUCH

---

¹) Jfr. H. P. Winges satiriske skrift »Om Skovreguleringens rare Skat og uberegnelige Velsignelse. Af Pressler Jensen«. 1889 (Ldbh. Bibliotek).

forlangte mindst 200 000 ege, eller $\frac{1}{2}$ -1 million bøge, pr. ha. Han brugte dybgravede riller, 1 alen (63 cm) brede og med 2 alen (125 cm) fra midte til midte, altså en bearbejdning af det halve areal. I en fure på 6" (16 cm) sådes 15-18 hl agern pr. ha. Furen blev bogstavelig taget brolagt med agern. Kulturen kostede også dengang det formidable beløb af 900 kr. pr. ha incl. de første udrensninger, selv om daglønnen sjældent nåede over 2 kr.

Kulturrensninger blev naturligvis drevet til overmål, gerne hakkeligning 2 gange årlig de første år og endog ofte hypning af planterne. Og trods en gammel skovrider sagde, at hvis man havde en mislykket egekultur, skulle man blot lade være med at se til den i 5 år, så kom den, naturligvis forudsat hegn. Ofte brugte man ammetræer, særlig af el, for at få det så ensartet som muligt.

Bøgekulturerne var et større problem. Her var det ikke – selv ved import – til at få frø hvert år, så man måtte nøjes med plantning i mange tilfælde. Helst brugtes 1/0 og 2/0 planter. For at lette rensningen brugtes ofte buskplantning i stedet for enkeltprikling, men da det gav anledning til kedelige sammenvoksninger, forsøgte – dog uden held – at sprede buskene på tværs af rillen.

Overstandere og lokal forsumpning gav store problemer. Rodtryk var almindelig frygtet, og man havde ikke opdaget, at det er noget forstmændene selv laver. MOLDENHAWER fandt da på at ringe overstanderne ved at fjerne en barkring, så de gik ud i løbet af et par år, men de kom da ikke til at betyde noget videre for kulturens vækst og den eventuelle frostfare. En af årsagerne til den stærke lysning var de mange »Krukker« med fladtstrygende rødder, og man ængstedes – unødigt – for faldeskade.

Som eksempel på, hvordan synspunktet på fældeskade ændredes, kan nævnes en lille historie fra 1938, da MOLDENHAWER havde været skovrider i 50 år. Over en kultur med ca. mandshøje ædelgraner stod nogle lave, bredkronede bøge. En skovrider spurgte: »Hvad vil overførsteren gøre, når de bøge skal væk?«.

Svaret lød: »Vi skærer dem over ved roden«. »Nå, og så ...«. »Ja, så falder de!« Så tav spørgeren.

Selvsåning af bøg var noget man forsøgte fanatisk. Der fremkom omkring århundredskiftet det ene redskab efter det andet fra Godskesens plov og nedefter. Sommeren før oldenfaldet rasede man på en måde, der ikke står tilbage for nutidens mekaniserings-raseri. Man rev løv af – løvlaget var ofte tykt på grund af mangel på udhugning – man pløjede og harvede og kalkede, for bunden var sjældent i orden. Og var den det, bearbejdedes også.

Som skovrider BONNEVIE (dengang Farum Distrikt) skal have sagt om fjedertandsharven:

»Den er udmærket til at bearbejde jorden ved bøgeforyngelser, hvor ingen bearbejdning tiltrænges«. H. C. ULRICH (1ste Københavns Distrikt) skal have sagt, at nu kunne han lave en bøg selvsåning på et handskeskind. Bunden blev dog vist flere steder ved med at være »Handskeskind«.

Alt så således strålende ud før oldenfaldet. Når det skete, blev frøene talt, og hvis der ikke var over 250 pr. m², måtte der eftersås. Man tromlede eller harvede frøet ned og håbede på et godt resultat. Ofte myldrede det op med planter, og idealet var, at skovbunden helt var dækket af kimplanter. H. C. ULRICH havde således 2½ million planter pr. ha i Geelskov. Græs havde man »lykkeligt« undgået ved at holde skoven sluttet eller ved bearbejdningen.

Alt var således såre godt – eller var det?

Som skovrider NELLEMANN (Corselitze) engang sagde: »Det er let nok at lave en bøgeforyngelse. Kunsten er at få planterne til at leve«.

Kammerherre BUCHWALD erklærede, at i hans tid på Sorø II var det ikke muligt at lave selvforyngelser der. Hans efterfølger, MUNDT, fik dog lavet ikke så lidt.

Det kneb åbenbart også på Kronborg Distrikt, for overførster MOLTKE (død 1882) skal have sagt, at der ingen planter var i en foryngelse, hvortil skovrider KROGH svarede: »Ingen planter!

FÅ mere

ud af Deres traktor-investering - og *nå mere* af det hårde trækarbejde med DAVID BROWN »Implementic«, der er ene om følgende afgørende fordele: T. C. U. vægtoverføring med 30 indstillinger, regulérbare fra førersædet * effektiv kontrol med hjulslip * konstant pløjedybde!

DAVID BROWN er *ene* om disse fordele, men er desuden udstyret med: højdekontrol * automatisk dybdekontrol * uafhængig kraftoverføring med 2 hastigheder * uafhængig lift * differentialspærre * universelle trækarme til 22 og 28 mm tappe * forskydelig og svingbar trækbom * korrekt vægtfordeling * robust styretøj med kuglekredsøb og lange styrespindler * variabel sporvidde * lille venderadius * lavt brændstofforbrug * separat håndbremse * traktormeter * termometer * polstret luksussæde * effektiv service!

Hvis De grundigt går disse fordele igennem og selv foretager en sammenligning vil De erkende, at DAVID BROWN simpelthen er en *bedre* traktor, der giver Dem *flere* tekniske fordele og *lavere* driftomkostninger! De vil få *mere* ud af Deres investering, og De vil...

NYE PRISER		
83 HK - 6 gear	880	850
19.400	14.900	14.900
STANDARD	STANDARD	STANDARD
19.950	17.650	15.900
Multih. traktort.	LIVEDRIVE	LIVEDRIVE

NÅ mere

SALGSINSPEKTØRER:

Sv. Christoffersen, tlf. Aalborg (081) 3 51 23 - Jørn Olsén, Silkeborg, tlf. (068-1) 2632 - W. Grønnegaard Hansen, Hillerød, tlf. (03-265) 3244 - Erik Frøeriksen, Glostrup, tlf. 96 24 08.

Importer:

A/s LANTRACO
ROSKILDE (03) 35 54 50*

NAB

DAVID BROWN 880

Køber kontant

Bøgekævlér,
Finér- og Plankekævlér I og II
Egekævlér og
Askekævlér
samt alle øvrige Løvtræsarter

JØRGEN JØRGENSEN A/S

Augustenborggade 11 . Aarhus . (061) 46 666

VI ER KØBERE TIL:

Kævlér i bøg

Hyllinge Træindustri A/S

Tlf. Hyllinge 64

Bekæmpelse af »KVIK«

og andre græsser samt flerårige
ukrudsplanter foretages med

WEEDAZOL TL

(aminotriazol)

Bortsprøjtning af træ- og urteagtigt
ukrudt før nyplantning, udryddelse af
hindbær, brombær og selvsåede træer
gøres effektivt med Weedazol TL.

Der anvendes 3-4 l Weedazol TL pr.
100 l vand, som fordeles således, at
løvet gennemvædes grundigt.

Det bedste tidspunkt for behandlings-
ens udførelse er i første halvdel af
juni måned, når træer og buske har
fuld løvudfoldelse. Ældre træer og bu-
ske tager ingen skade, selv om stam-
men rammes af sprøjtevæskén.

*Nærmere oplysninger hos Deres kemikalieleve-
randør eller direkte hos*

LINDINGER AGRO CO. A/S

Rødovrevej 239

København, Vanløse

*(01) 70 34 56

**FORENINGEN
DANSKE STAVEFABRIKERS
FÆLLESKONTOR**

AABOULEVARD 5 . KØBENHAVN V

TELEF.: CENTRAL 14875

TELEGRAM-ADR.: STAVKONTOR

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)

SORØ . Tlf. FULBY 133

Specialplanteskole for Hybridasp

Der står een her, der står een der og der står minsandten også een der. Der er mange flere, end man skulle tro«.

På det nuværende Esrom Distrikt var en skovrider HEMPEL i 70'erne. Han blev fortørnet over, at han ikke måtte indhegne nogle selvforryngelser, da han frygtede, at dåvildtet ville æde kimplanterne. Han beordrede derfor en del skovløbere og skovarbejdere til at færdes der om natten med skraller. Det blev dyrt og indbragte ham en alvorlig irettesættelse, men kulturerne blev reddede.

Skuffelserne var mange, og undertiden ventede man på næste oldenår, men man havde jo om vinteren hugget 1/3 eller mere af massen, så nu kom i alt fald græsset. Ja, egentlig burde man være begyndt året før oldenfaldet med en forberedeshugst, så snart man så, at der var oldenknopper. Meningen var, at fjerne indblandede træer og andre som man ikke ønskede skulle så sig, og at ægge bøgerne til frøbæring. Hvis dette sidste skulle opnås, måtte det dog ske flere år før forryngelsen. Jeg kan dog ikke erindre, at en sådan forberedeshugst er praktiseret i større udstrækning – selv om lærebøgerne krævede det – men det må have været brugt, for professor OPPERMANN sagde engang, da han så en usædvanlig stærkt udhugget 30årig bøgebevoksning: »Venter De olden?«.

Omkring 1920 kom så udløberne af den tyske »Dauerwaldbevægelse« – der egentlig for Danmarks vedkommende var en genopliven af C. D. F. REVENTLOW's 100 år gamle tanker.

Den »naturlige« forryngelse kom på programmet, og selv om man senere har prøvet på at reducere denne bevægelse til en forbigående modesag uden resultater, er dette ingenlunde tilfældet.

Det var fire store »M«er: MOLDENHAWER, MUNDT, MUUS og MØRK-HANSEN, der førte an. Den sidste synes dog efterhånden at miste noget af den oprindelige begejstring.

Særlig må man beundre en mand som MOLDENHAWER, der da var over 60 år gammel, for at han i en så sen alder var

i stand til helt at omstille sin skovbehandling. Da Boller og Stensballegaard dengang hørte til Frijsenborg, og MOLDENHAWER da var overførster, havde han på disse distrikter, der havde frodigere bund end det egentlige Frijsenborg, mulighed for hurtigere at få resultater. Han virkede dog mere inspirerende i skoven og på tomandshånd end på de store ekskursioner.

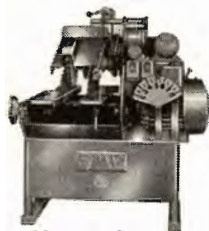
Her var MUNDT derimod i sit »Es«, og med glødende fanatisme docerede han sine mere eller mindre gode ideer. Til disse sidste hørte hans nedhugning af ca. 20 m langs yderhegnene, hvor han så plantede ædelgran, som tænktes hugget så hårdt, så kronen hvilede på jorden. Det kan man lave på en beskyttet græsplæne men ikke i en udkant.

Bevægelsen fik sin egentlige start ved Muus' afhandling i 1921 om »Forsyndelser mod Skovnaturen« og en privat arrangeret ekskursion til Svenstrup samme sommer. »Skyggeopdragelsen« blev slagordet. Desværre kom skovrider MUUS selv vel meget i skygge, da hans forstående ejer, baron WEDEL-NEERGAARD døde i 1926, og dennes broder, kgl. skovrider, baron WEDELL fik overtilsynet med Svenstrup, og selv om denne var en dygtig forstmand, stod han helt uforstående overfor de nye tanker.

Som altid, når der går mode i et eller andet, gik man selvfølgelig over gevind, men for os, der var unge dengang, var det et friskt pust, der kom ind over et skovbrug, der var stivnet. Vi havde syntes, at nu vidste man alt, og opdagede så, at der var meget at lære endnu.

En af de største fejl var, at man ofte startede kritikløst ved at lysne for en for gammel opvækst, selv om det må indrømmes, at MUNDT stærkt påpegede, at man måtte være kritisk i bedømmelsen af opvæksten. Det kneb dog også for ham, for vor levetid er jo så kort, og man vil gerne se resultater hurtigt.

Selv havde jeg den lykke at komme til Boller, hvor der i de 5 år staten havde ejet distriktet ikke var sket større ændringer. Planen af 1933 havde ganske vist sat alle MOLDENHAWERS påbegyndte foryngelse til kultur med rødgran,

Kantværk

Slibeautomater
Opklodssave

Kantværker

Kløvsave

Hydraulisk splitsav

Spånsugeanlæg

Flishugger

Fremtræk

Pendulafkorter

Rundsavaksler

Masseartikler

Dobbeltafkortersave

Transportruller

Transportanlæg

Rulleborde

Barkskræller

BMR

SAVVÆRKSMASKINER

BÜLOW MØLLER Maskinfabrik, Roskilde

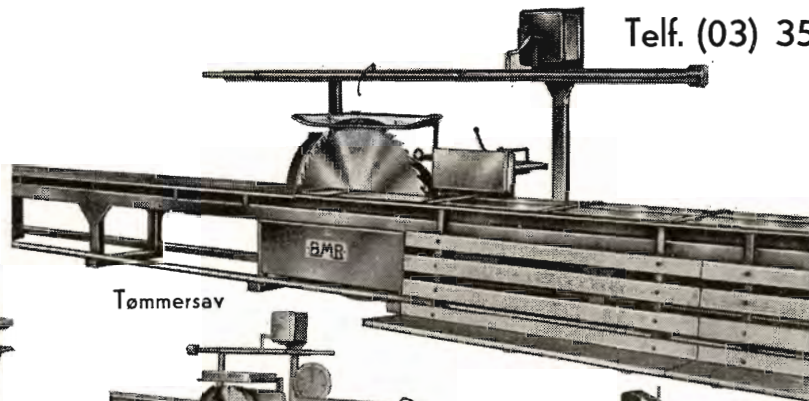
Telf. (03) 351898

Barkskræller

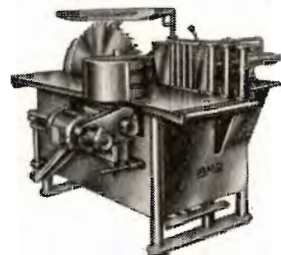
Lan m. skala

Kraner

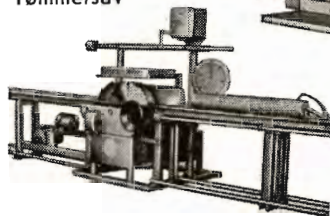
Taljer

Tømmersav

Valsekløvsav

2-kinget tømmersav

Afkortersav

Spånsuger

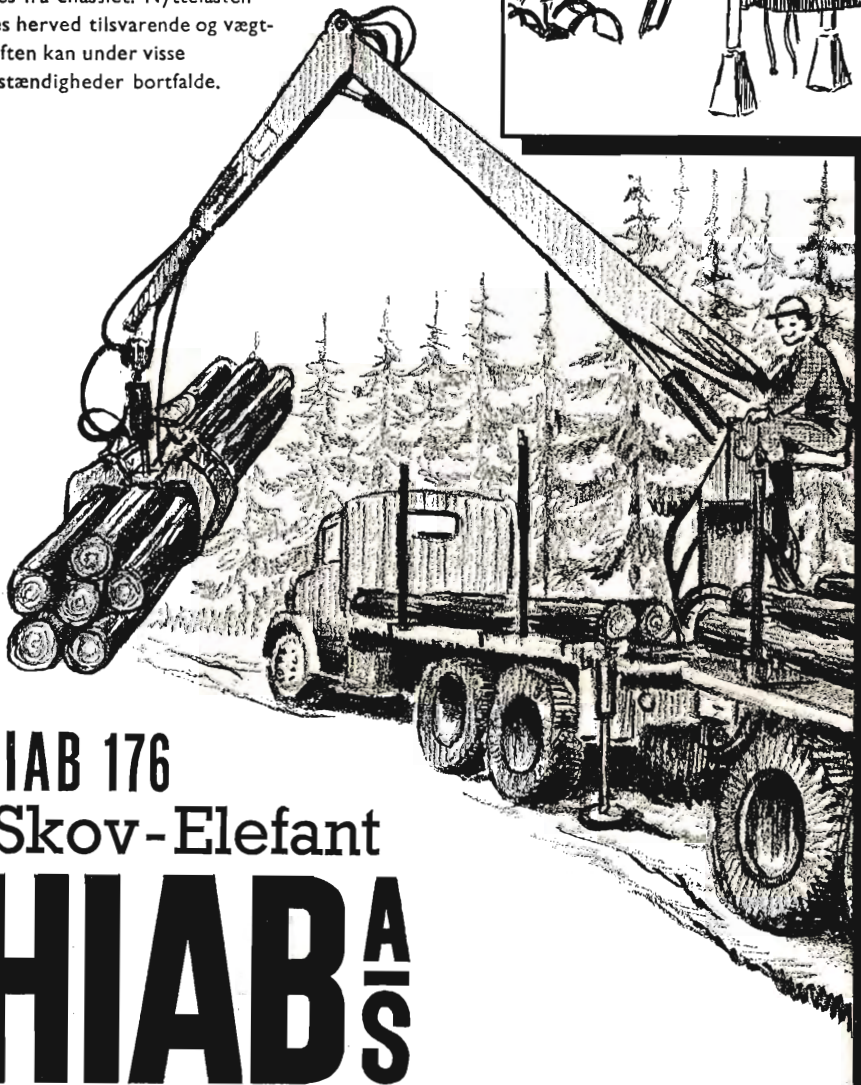
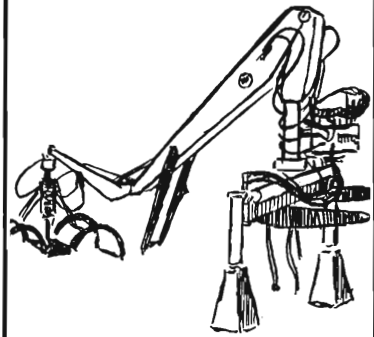

Split-opklodssav m. rullebord

NYHED

DEMONTERBAR KRAN

specielt konstrueret for rationelt og krævende skovarbejde. Kan nu også leveres således, at den med et håndgreb kan afmonteres fra chassiset. Nyttelasten øges herved tilsvarende og vægtafgiften kan under visse omstændigheder bortfalde.

HIAB 176

Skov-Elefant

HIAB ^A_S

ELLEKÆR 5 HERLEV
TELF. 94 97 74

bortset fra 50 ha som blev overladt Forsøgsvæsenet, og som MOLDENHAWER passede til sin død i 1940. De andre steder »overså« jeg planens bestemmelser med stiltiende protest fra skovdirektør KRARUP.

Jeg indrømmer dog, at jeg i nogle tilfælde var skeptisk, bl.a. i »Randskov«, som de herrer kender fra sommerøvelserne. Her var store pletter med græs og tilsyneladende ingen planter. Direktør KRARUP sagde: »Her kommer sgu ikke noget, men det tror MOLDENHAWER«. Også til min overraskelse kom de alligevel, og nu er det svært at se, hvor hullerne har været. Man kan i skovbruget ofte sige, som der står i sangen: »Det har slet ingen hast for den som tror«. Vi er altid for utålmodige.

Selvfølgelig kan det siges, at det ikke er nødvendigt, at alt bliver til bøg. Svage huller kan jo med fordel udfyldes med nåletræ. I dag er vi jo ikke bange for en blanding, selv af bøg og rødgran, men i mine studieår var det en dødssynd at tro derpå. Da mit hold var oppe hos professor PRYTZ til 3. del, fik vi udvisning i ung bøg i Bromme Plantage, og vi, der var så formastelige, så vi ikke udviste alle de indblandede, selvsåede graner, fik det at mærke på karakteren.

De langsomme foryngelser medførte også, at man opdagede, at rodtryk kan undgås ved forsigtig lysning.

Men trods alt er det, som de fleste danske forstmænd ikke kan se på en langsom foryngelse med forståelse – i modsætning til udlændinge – hvorimod man imponeres af den hurtige vækst i en bevoksning, der kun har haft overstandere i få år. Man glemmer, at tilvæsten på overstanderne ikke er betydningsløs, vel at mærke hvis udhugningen har været tilstrækkelig. Og det er dog den totale produktion – og dennes værdi – der tæller.

Naturligvis bør man ikke overdrive, og i »Randskov« er overstanderne nok holdt lidt for længe. De er dog ikke, som de 50 aar ældre træer på Sorø I, blevet ødelagt, og man opnåede, at de fleste træer fik over 40 cm diameter i enden af rodkævlen.

En langsom foryngelse giver intet chok til skoven, hver-

ken i foryngelsesafdelingen eller i nabobevoksningerne. Afdelingsgrænserne må man naturligvis have, men jeg betragter det som en fordel, at de ikke er lette at få øje på, og så får man et skovbillede, som folk kan lide.

Med hensyn til udhugningerne skete der en omvæltning under og efter 1ste verdenskrig. Der havde nok været distrikter som bl. a. Ravnholt, Brahetrolleborg og Wedellsborg, hvor hugsten havde været intensiv, men de fleste »hy-lede« efter hugst.

Da jeg var på mit første distriktsår på Holsteinborg, der dengang var regnet for velpasset, husker jeg, at i en ca. 35-årig bøgebevoksning, hvor vi skovede, var der vel over 20 pct. af udhugningstræerne, som var så rådne, så de væltede ved et spark. Hvor ser man det idag?

Det var særlig galt med rødgranbevoksningerne. 35-årige graner, der blev udhugget første gang, var ingen sjældenhed. Og går man tilbage til OPPERMANN og PRYTZ' granundersøgelser i 80'erne, er det ikke sjældent der at finde bevoksninger, hvor sidste udhugning skete for en halv snes år siden.

Det samme gjaldt løvskoven – egne måske tildels undtagne – men krigen tvang til hugst. Mange elendige bevoksninger blev renafdrevene til gavn for skovene, men man blev tvunget til at supplere med udhugninger. Pligthugsten påbød det, og man måtte bøje sig, men de fleste sagde, at nu blev der ikke meget at hugge i deres tid. Det viste sig dog, at selv de elendigste bøgebevoksninger på Silkeborg reage-rede, og det blev almindelig erkendt, at her var noget at gøre. Så for de danske skove var 1ste verdenskrigs hugster en velsignelse, og der blev ryddet godt op.

Naturligvis hjalp det, at alt kunne sælges, medens hugsten tidligere havde været bestemt af, hvad det lokale marked kunne tage ved skovauktionerne.

En af de mest fremtrædende udvisere var K. MØRK-HANSEN, der huggede meget forsigtigt, men hyppigt, til ca. 50

års alderen, og så pludselig svang øksen voldsomt. Hans handicap var nok, at han ville gøre det altsammen selv. Det lykkedes i begyndelsen, idet han omhyggeligt gennemgik nogle rækker i de pur unge bevoksninger hver dag, men efterhånden som disses antal steg, syntes han at komme bagefter.

Besøgte man ham, blev man halet ind i en tykning, hvor han ville høre, hvad man syntes om et bestemt træ, der havde vakt hans tvivl.

Man tog i det hele sagen meget alvorligt dengang. En fhv. skovfoged på Wedelsborg, der havde fungeret, da C. H. SCHRØDER var skovrider der, fortalte mig fornylig, at en dag var skovrideren og dennes assistent, og senere efterfølger, V. LARSEN, kommet i vild diskussion, om det var det ene eller andet træ, der skulle tages. »Og så sagde kandidat LARSEN: »Vi må høre MØRK-HANSEN.« Jeg ved desværre ikke om MØRK-HANSEN kom cyclende næste dag, men det ville ikke undre mig, om det var tilfældet.

Engang var kammerherre P. E. MÜLLER på Ravnholt og så på en foretaget udvisning. Kammerherren sagde, at når galt skulle være, måtte det dog være det andet nabo-træ, der skulle hugges. »Så tager vi det med«, sagde MØRK-HANSEN, og rev det.

Hos MØRK-HANSEN sluttede man ved at se ved hjælp af tændstikker. Bedre blev det, da billygterne kunne benyttes. Diskussionerne var glødende, men uden brod. Engang havde han diskuteret voldsomt med en tysker, og denne var om aftenen gået ind i bilen, da den blev råbt an. MØRK-HANSEN rev bildøren op og sagde: »Ich hätte doch Recht«, slog døren i igen og forsvandt.

Han gik helst i skoven, og engang da jeg kom en vinterdag med en udlænding, så MØRK-HANSEN, at min kone var med – han hørte gerne kun det halve af en telefonsamtale. Han udbrød straks: »Må jeg se Deres ben?« Min kone, der ikke havde truffet ham før, stak noget forbavset et ben ud af bildøren. »Det er godt, så går vi«. Hun havde gummistøvler på.

Forskellen mellem MØRK-HANSEN og MOLDENHAWER kan bedst karakteriseres ved replikkerne fra de to ekskursioner, da de begge havde været skovridere i 50 år. MØRK-HANSEN sagde: »Det mener jeg er rigtigt, og hvad mener De mine herrer?«. MOLDENHAWER sagde: »Det mener jeg er rigtigt« – og gik til næste punkt.

Nogle steder gik man dog for vidt med udhugningen, bl. a. på Frijsenborg. Jeg husker en sitkaprøveflade, hvor der

i april var hugget 30 pct. og atter 30 pct. i oktober samme år, men på min forespørgsel, om det ville blive gentaget næste april, blev der dog svaret benægtende.

Det er fra den periode, man har historien om en udlænding, der på Frijsenborg spurgte en skovfoged om, når der var hugget sidst i den pågældende bevoksning. Svaret lød: »Det husker jeg ikke, men det er i alt fald over 14 dage siden«.

Det var ofte meget voldsomme indgreb, men man må jo gå over grænsen for at finde denne, og man fik mange dårlige træer bort. Der var nok af »Krukker«, og man havde ikke opdaget, at disse kan erkendes – og bør hugges – når opvæksten er mandshøj. Den stærke hugst medførte en ofte næsten mandshøj vegetation af skovbyg og andre græsser, men de forsvandt igen, og så var bunden i en bedre tilstand end før.

Egene var tidligere noget bedre passet med udhugning end bøgene, og man havde mange steder mærket hovedtræer på 16×16 alen (ca. 10×10 m), men det viste sig gerne, at det ikke var sikkert at udvælge hovedtræerne ved en sådan »Mellemskoleprøve«. Og nu til dags regner man vel kun med det halve antal hovedtræer. Til HAUCH's ros må siges, at han hadede mærkning af hovedtræer. Iøvrigt blev det sagt om ham, at han ikke selv kunne vise ud, men han kunne dirigere arbejdet.

Bestræbelserne på at få træerne til at stå regelmæssigt er af gammel dato, og den er øjensynlig uudryddelig, for selv moderne ideer om blandskov (»Frimærkekulturer« m. m.) lægger vægt på dette ideal. Men hvorfor skal skoven med vold og magt være regelmæssig?

Tiden tillader desværre ikke at komme meget ind på de andre sider af skovbruget, men nogle få skal dog omtales.

I 1908 kom OPPERMANN's »Vrange Bøge«, der gav et væsentligt stød frem i arvelighedsforskningen. Teorierne gik nok noget vidt, og P. E. MÜLLER gik af som formand for Forsøgskommissionen i protest mod KNUD LAVARD siddende

I samarbejde med Hedeselskabets Skovfrøcentral bringer Novopan Træindustri A/S i denne annonce oplysninger om skovtræforædlingen. DS 32.

Praktisk eksempel på en frøhave.

Tanken om at etablere frøhaver for derigennem at fremskaffe forbedret frø til anvendelse i det praktiske skovbrug, har sandsynligvis mere end noget andet bidraget til at skovtræforædlingen indtager en så fremtrædende position, som tilfældet er i dag.

Som det tidligere har været omtalt på denne annonceplads, kan frøhaver sammensættes på meget varierende måde og med forskellige formål for øje.

Billedet ovenfor viser et eksempel på en ung frøhave, der i første række er anlagt ud fra rent praktiske frøforsyningsmæssige motiver.

Grundlaget for frøhavens oprettelse er, at den smukke godkendte skovfyrebevoksning F. 110 i Hareskov plantage desværre har vist sig kun at producere ganske ubetydelige frømængder. For at fremskaffe forbedret frø af denne type har Hedeselskabets skovfrøcentral udvalgt 19 enkelttræer F. 110. Disse kloner er podet op og senere udplantet i den afbildede frøhave i Den Jønsen Buchske plantage nær Silkeborg.

I frøhaven, der er på 1,2 ha, er podningerne plantet på en afstand af ca. 5 x 5 m og iøvrigt placeret efter en forud nøje udarbejdet plan, hvorved den enkelte klon så vidt muligt sikres ligelig bestøvning af alle de øvrige anvendte kloner. Forholdene på arealet er, hvad klima angår m.v., sådan, at der kan forventes en stor kogleproduktion, samtidig med at der er passende isolation imod uønsket bestøvning fra andre fyrebevoksninger.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S
PINDSTRUP · TLF. (061.95911) 39*

Stol 4103

Bord 4602

FRITZ HANSENS EFT. A/S
Dronningensgade 3, København K

*Lægen
anbefaler
Træfodtøj*

Telefoner:
174 og 1181

Træskofabrikernes Salgskontor
Havnen — Køge

Er altid leveringsdygtig i de forskellige
Façoner i Træfodtøjsbunde
Modtager gerne Tilbud paa al slags Træskotræ

*Bøge-, Ege-, Aske-, Birke-
og Grankævlér købes.*

**A/S KAGERUP
TRÆVAREFABRIK**
Kagerup

Telefon: Helsingø 9

LANDKREDITKASSEN

yder laan i landbrug, skov- og havebrug paa øerne.

Tilbud kan gives til rentefod $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, 5, $5\frac{1}{2}$, 6, $6\frac{1}{2}$ og 7 pct. i 60-aarige, 30-aarige og 10-aarige laan, samt grundforbedringslaan.

Creditkassen for Landejendomme

ANKER HEEGAARDSGADE 4, KØBENHAVN V. TLF. CENTRAL *9635

I/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til master i alle størrelser
fra 6,7 m 14 cm top til 12,2 m 21 cm i top.
Kontant afregning

Grindsted tlf. 171

på den vrangne bøg, men det åbnede forstmændenes øjne for arvelighedens betydning.

Oppermann var en fremragende lærer. Han lærte os kritik, men selv var han hensynsløs i sin kritik af det, der ikke passede ham.

OPPERMANN huggede efter den tids forhold meget stærkt, særlig i eg, og det fortælles, at han engang spurgte skovrider HOLM (Esrom), om denne syntes, at der var hugget for stærkt i Forsøgsvæsenets prøveflade. Svaret lød: »Det ved jeg ikke, men skovløberen har købt en ko mere«. Dengang måtte disse lade deres dyr græsse under opsig.

Ved metersystemets indførelse i 1911 gjorde OPPERMANN et fremragende arbejde. Da fik man for første gang en ensartet sortering, og bl. a. bortfaldt barkfradraget, der ellers gav anledning til diskussion ved hver handel. Det vakte stor opposition, at effekten »Ros« bortfaldt, men det lykkedes at få det afskaffet. Det havde nemlig bestået af både sundt og beskadiget træ. I Jylland har jeg således set kontrakter med et savværk om 500 bkr. ros årlig, hvoraf mindst halvdelen skulle være helt sundt.

Der er en anden faldgrube ved studiet af gamle sortimentsforhold, og det er f. eks. effekten »Knuder«. På Boller var således, da jeg kom der, en formidabel mængde knuder, særlig i de bedste skove ved Vejlefjord. Det skyldtes, at der dengang var minimalpriser i statsskovene, og da brændet i begyndelsen af 30'erne var vanskeligt at sælge, så gik det lettere, og uden kommentarer, når man lod det meste klov gå i knuderne.

Indtil for et halvt hundrede år siden måtte skovriderne gøre meget af det arbejde, der nu kan overlades til skovfogederne. Det var jo først i 1906, at den første skovfogedprøve blev afholdt. Før den tid blev de oftest uddannede på det pågældende distrikt, og jeg har selv været ude for en skovfoged, der havde været herskabskusk, men fik for megen gigt. Han havde så fået et halvt års uddannelse på et andet gods, før han blev ansat. En del fik nok Forst- og

Jagtlærebrev fra statsskovene, men værdien heraf beroede vist meget på, hvor de var uddannede.

Skovriderne færdedes dengang oftest til fods – ikke nogen dårlig skik. Det fortælles om skovrider WEGGE, der dengang havde det nordre Boller og Stensballegaard, at han ofte kom hjem fra møder i København med nattoget til Horsens, skiftede tøj og fik en madpakke og gik så hele dagen rundt i skovene.

Det var dog ikke alle, der var så energiske. Kammerherre BUCHWALD sagde engang, at han ikke forstod, hvorfor skovrider MUNDT skulle køre så meget, for da han havde været på distriktet kom han i den fjerneste skov, Nordruplund, 3 gange om året, nemlig til græsauktionen, til jagten og når hugsten blev fastsat. Det var dog nok overdrevet, for få kendte de danske statsskove bedre end kammerherren.

Der var mange flittige skovridere, og det er let at se, om en skov er dirigeret fra skrivebordet eller på åstedet.

Man kan synes, at det er en ødsel udnyttelse af arbejdskraften, at skovriderne selv viser ud, og det må indrømmes, at efterhånden som bevoksningerne bliver bedre, er udvisningen lettere. Men derfor er det absolut ikke spild af tid, at en skovrider viser mest muligt ud. Det giver en indfølelse med skoven, som selv den grundigste overledelse ikke kan opveje. Og ingen skal få mig til at tro, at en skovrider ikke kan ofre f. eks. 100 timer om året på udvisning. Tilmed kan lysstillinger bedst udføres om sommeren, selv om det så ganske vist kan gå ud over badning.

Det er ikke de gamle udhugningsbevoksninger, der er de vigtigste, men snarere de unge og i særdeleshed de uregelmæssige, og dem er der stadig nok af.

Vi er nået et stykke frem i de sidste 100 år. Vi har fået bunden saneret de fleste steder, selv i Nordsjællands tidligere »Bøgeørkener«. Jeg mener, at flere steder er boniteten hævet – trods Landbohøjskolen ikke kan lide, at jeg siger det. Man synes at ville betragte det som den rene snak, at

der er kommet noget godt ud af den lærdom, vi har hentet på skolen.

En lykke for dansk skovbrug har været, at skovriderne har haft frie hænder – i højere grad end andre embedsmænd og tildels også end forstmænd i udlandet. Det gør ikke ansvaret mindre, men det har haft stor betydning. Naturligvis kan der være en fare ved en for individuel behandling, da efterfølgeren ikke altid har kunnet fortsætte denne. Også i udlandet ser man eksempler herpå.

Selvstændigheden indenfor statsskovbruget er dog øjensynlig af ret ny dato. Professor OPPERMANN fortalte om den dygtige skovrider BIØRNSEN (Gurre, død 1857), at han havde vanskeligheder med overførster PAULSEN; men da den sidstnævnte elskede graner, plantede Biørnsen små graner, hvor han gerne ville hugge. Når han så »tilfældig« kom der forbi med overførsteren, fik han i reglen lov til at hugge for de stakkels små graner. Alt kan jo ordnes ved lidt snedighed.

Assisterter regnede man ikke ret meget med. Nogle måtte endog køre mælken fra skovridergården til mejeriet, og det skete, at de måtte betale for opholdet. Til gengæld havde de chancen for at blive anbragt i en skovriderstilling.

Da vi i 1910 var på ekskursion på Hardenberg, sagde skovrider BORNEBUSCH, at det glædede ham at se, at der blev så mange forstkandidater, så var det vel muligt at få en assistent til rimelig pris. Vi spurgte broderen, den senere doktor, der var assistent, hvad han fik. Det var 20 kr. om måneden og opholdet. Skovrideren selv levede som en herremand. Da LINDSKOV CHRISTIANSEN kom der som sidste års elev, var skovrideren ikke hjemme ved ankomsten, men der lå en seddel hvorpå stod: »Vil De rise ærterne«, hvilket vel ikke var det, der var ventet efter de mange års studier. Og selvfølgelig drømte man ikke dengang om at få betaling for andet end egentligt skovarbejde.

Foreningerne kom til at betyde meget. Den ældste var Lolland-Falsters Forstmandsforening, der var stiftet 1868 og arbejdede meget energisk. Da den blev stiftet, sagde en godsbesidder: »Nå, så skal kuskene vel også snart have de-

res forening.« Faktisk fik den stor tilslutning af mindre godsejere.

Skovforeningens start i 1888 betød også meget, men mest betydning fik alligevel Forstlig Diskussionsforening, forløberen for Danske Forstkandidaters Forening, der blev stiftet af daværende forstassistent HELMS i 1897. I et af de halvrunde lokaler i »Søpavillonen« udkæmpedes drabelige dystere, og det var karakteristisk, at man kom til møderne fra hele landet, og at man hurtigt fik tilslutning – også ved møderne – af overførstere og andre ledende.

NIS PEDERSEN skriver i Sandalmagernes Gade, »– man bør bære over med sine Forældre, fordi de har en Generations Erfaringer mindre at bygge paa, end man selv har.« Og det samme må gælde Deres og vore forgængere, men det kræver rigtignok, at man kender forgængernes erfaringer.

Man vil ofte opdage, at der intet nyt er under solen. Selv en af de »moderne« metoder med at blande bøg og gran eller andre træer rækkevis for at få en værdifuldere mellembenyttelse, er prøvet for 100 år siden flere steder.

Derfor bør skovbrugshistorien ikke være et underordnet bifag, men et fag enhver forstmand må være fuldt fortrolig med.

Jeg vil håbe, at De må finde lige så stor glæde ved arbejdet ude i skoven, som jeg har haft, og at De vil betragte skoven som et levende væsen under Deres varetægt og ikke alene tænke på det forgængelige mammon.

ARBINOL-A

Med kemisk - mekanisk virkning.

Beskytter mod vildtgnav på alle årstider og på
alle træarter.

Let at anvende — Billigt i brug

Virker indtil 7 måneder.

---

løvrigt alle kemikalier til

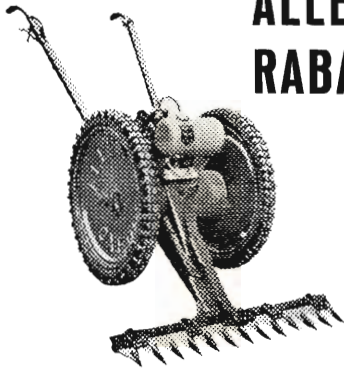
plantebeskyttelse

skadedyrsbekæmpelse

jorddesinfektion

A/s VILHELM HANSEN & CO.

Hejrevej 43 - København NV. — Ægir 4343

ALLEN RABAT

— den ideelle motorsl maskine for skovbrug, kommuner, amtsvejv sen m.v. Special velegnet til klipning af grøfter, stejle skrænter o.s.v. ALLEN fås med varierende bredder af knivbj lken til klipning af underskov.

Ring eller skriv — vi sender prospekt eller kommer og demonstrerer.

SC AASUM
PR. AGEDRUP
OD. (09) 136200*

Kævler og snitgavn bøg, ask og eg

købes af

 /s ØRESØ FABRIK
Svebølle . Telefon Viskinge 50

ERJO FLISHUGGER

Majsgrov br nsleflis av l ngved och s g-
verksavfall.

Typ 160 f r stationær drift. Typ 160 T trans-
portabel f r traktordrift.

TRÆ och BYGGE

Ljungby . Sweden

Tel. 0372/11034

BELGISK SKOVHEGN

Bemærk de billige priser

1155- 6" pr. 100 m — 71,3 kg 126 kr.
1047- 6" - - - — 64,1 kg 116 »
1047-12" - - - — 47,9 kg 94 
939- 6" - - - — 56,9 kg 104 »

939-12" pr. 100 m — 43,0 kg 78 kr.
726- 6" - - - — 43,9 kg 78 
726-12" - - - — 34,0 kg 64 »

Svært h nsehegn 3" x 16 x 120 • 21 m 1.82 kr.

Ved køb af 1000 m og mere   5 pct.

Ved køb af 2500 m og mere   7 pct.

Hurtig levering

A. F. LASSEN'S SØN. HOLBÆK, TELF. *169 (FLERE LEDNINGER)

DANSK ST LG ERDE bedste hegn til mark og skov

AKTIESELSKABET NORDISKE KABEL- & TRAADFABRIKER

SKOVENS KRAV TIL PUBLIKUM

Af skovejere H. FABRICIUS

Forststuderende POUL DEGENER har i en artikel i dette tidsskrifts 12. hæfte 1963: »En undersøgelse af publikums krav til skoven« gjort rede herfor udfra en opinionsundersøgelse baseret på indkomne svar på et antal udsendte spørgeskemaer, der ses at være tilgået et bredt udsnit af befolkningen, selvom det kun er et absolut fåtal af denne – små 1500 – der har indsendt svar.

Forststuderende Degener angiver i skemaets indledning, at han vil undersøge publikums forhold til den danske skov, idet det må være af betydning for skovbrugets folk at vide, hvilke *ønsker* andre har for skovens udseende og benyttelse.

Det er et prisværdigt initiativ, den skovbrugsstuderende her har taget, thi det er selvsagt af stor interesse for skovbrugerne at lære publikums syn på skoven at kende, ligesom hele emnet har stor betydning i nutiden set i et videre perspektiv.

Selvom det i skemaet hedder »publikums ønsker«, er artiklens overskrift sat lidt hårdere op med »publikums krav«.

Hele spørgsmålet vil sikkert give anledning til diskussion, flere dagblade har allerede refereret og kommenteret artiklen, og jeg har derfor ment, at det ville være på sin plads også at fremsætte en skovejers synspunkter, hvorfor jeg senere i dette indlæg, udfra rent personlige betragtninger og erfaringer, vil gøre rede for de »krav«, som skoven til gengæld vil stille til det skovbesøgende publikum.

Det fremgår tydeligt af undersøgelsen – og det er ikke ukendt for skovbrugerne, det være sig skovejere, skovridere eller skovens andre funktionærer – at vore skove har en

enorm betydning for landets befolkning, når denne i frid tiden søger lindring for det moderne industrialiserede samfunds hårde pres i form af hæslende travlhed, maskinerne og trafikkenes eneroverende larm og hverdagens hele stress.

Det er en kendsgerning, at antallet af bilister stiger år for år, og dette vil sammen med en mulig fremtidig arbejdstidsforkortelse og deraf følgende længere fritid for en meget stor del af befolkningen resultere i et øget besøg i skovene. Måske vil dette i nogen grad modsvares af, at flere og flere søger til stranden, ligesom et fortsat stigende parcel- og sommerhusbyggeri kan nedsætte antallet af »skovture«. (Det sidste antydes i et af skemasvarene). Jeg skal ikke her gennemgå undersøgelsens statistik, dens forholdstal og procenter, thi det, der er af størst interesse for skovens folk, er »bagsidebemærkningerne«.

Hovedlinien i disse er tilsyneladende den, at skovgæsterne ikke synes om forstmændenes virke. Det er jo trist for hele denne både videnskabeligt og praktisk uddannede stand.

Publikum ønsker uberørt natur, vildtvoksende skov og ikke et kultiveret skovbillede med træer »i marchkolonne«.

Her må det være nødvendigt, at man fra skovbrugets side slår fast: Skovbruget er et erhverv, en forretning. Skoven er en arbejdsplads. Skovbruget har en nationaløkonomisk mission, det producerer et nødvendigt råstof: træ, samt flere betydningsfulde biprodukter både til indenlandsk brug og til eksport.

To verdenskrige har vist, at skovene er helt uundværlige for landets forsyning med brændsel i krisetider, og kun en intensiv skovdrift kan fremskaffe det. Det er som omtalt forbløffende, at kun een af ca. 1500 adspurgte har givet udtryk for forståelse heraf.

Beskæftigelsesmæssigt har skovene også deres betydning.

Det må være skovbrugets første krav til publikum, at det må erkende alt dette. Skovbrugets folk erkender så til gengæld, at skovene har meget stor betydning for folkesundheden som rekreative områder.

Af samme gode familie

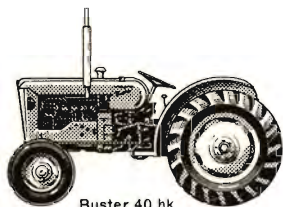
BM-VOLVO traktorer og VOLVO biler er af samme gode familie, og bag BM-VOLVO navnet står svensk kvalitet, det vil sige omhyggelig materialekontrol, gennemprøvet konstruktion og præcisionsudførelse i hver detalje.

Mere end 110.000 traktorejere i Norden anvender i dag BM-VOLVO, fordi de er usædvanlig slidstærke, driftssikre og økonomiske.

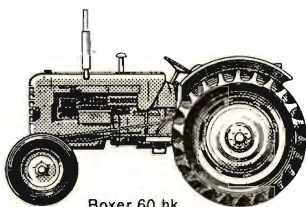
BM-VOLVO traktorer er de eneste, der har Terra Trol hydraulik, der med ét greb giver samtidig træk- og dybderegulering og derfor bedre plejning under alle jordbundsforhold. Altid maksimal vægtoverføring til traktorens drivhjul og derfor størst arbejdsydelse.

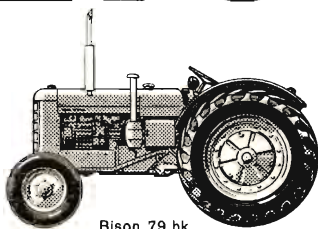
BM·VOLVO

Buster 40 hk

Boxer 60 hk

Bison 79 hk

SVENSK KVALITET FRA ESKILSTUNA

MULDVARPESÆSONEN

er forestående. Fabrikken Talpex tilbyder muldvarpegift samt patroner til følgende priser:

Muldvarpegift:

1 liter	kr. 14.-
750 g	- 11.-
375 -	- 6.75
200 -	- 4.50

Røggaspatroner (til bekæmpelse af dyr under jorden):

70 g	kr. 1.50
35 -	- 0.75

÷ 20 % på gift og patroner.

Castrix korn og perler er stadig de førende bekæmpelsesmidler mod skovmus, markmus, husmus og lgn.

Amfisex giftmajs mod mosegrise koster pr. 1/2 kg kr. 9.- ÷ 30 %.

Fabrikken »TALPEX«

Nakskov. Tlf. 2010.

Thorvald Pedersen Odense A/s

Telefon (09) 12 32 88

Kævler i alle træsorter købes

SKOVPLANTER — alle Arter —

— alle Arter — HAVEPLANTER

★ Vi sender Dem gerne Prisliste og Tilbud

HULKÆR HUS PLANTESKOLE

TELEFON: ANS 25 OG 38

RØDKÆRSBRO STATION

Alle kulturer er underkastet danske Planteskolels Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.

Ønsker og krav fra begge sider må så afpasses og tilgode-
ses, for at harmoni og gensidig forståelse kan opnås.

På eet punkt viser besvarelsenerne af spørgeskemaerne, at hovedparten af publikum har samme ønske som skovbrugerne, nemlig at skovene ikke skal åbnes helt for biltrafik. Her kan parterne let finde hinanden, medens forslagene om indretning af parkeringspladser og anlæg af bæltter med bevoksninger, der har publikumstække, må overvejes af den enkelte skov ejer, der her må tage stilling til, om han vil og kan klare at tage et større eller mindre areal ud af normal drift. I nåletræplantagerne i Jylland vil denne fremgangsmåde næppe være tilrådelig. Faren for skovbrand vil forøges betydeligt.

Når talen er om de bilende skovturer, tror jeg, man skal hæfte sig ved, at ikke få af disse tror, at de tager på skovtur uden i virkeligheden at gøre det. Måske findes mange af denne kategori blandt de ca. 1100 af de 2600 adspurgte, der ikke svarede. De er nemlig ikke interesserede i skoven og ukendte med dens væsen. Det er de bilister, der om søndagen starter ud i naturen, blot for – forståeligt nok – at komme bort fra stenbroen. Som et led i udflugten gøres holdt ved vejkanterne i en skov, og her nydes den medbragte frokost og eftermiddagskaffen, thi her er læ og skygge. Her har man kontakt med andre ligesindede, her kan de sidste bilmodeller beundres og de ældre hånes, når de farer eller tøffer forbi, her kan man give udtryk for sin glade og velvillige stemning ved at vinke med højthævet håndbajer, mens bilradio og transistor bræger.

Flasken, dåserne, papiret og andet uappetitligt efterlades i 50-meter-bæltet. Skovsvinene har været der. Endelig er der så den farlige cigaretstump og pipeudkradset med de fatale følger deraf: Skovbranden. Den slags gæster er uvelkomne i vore skove.

Den fredelige vandrer, der lader køretøjet tilbage ved skovkanten og som virkelig nyder skovens fred og dens skønhed, som interesseret færdes, hvor han føler sig tiltalt af skovbilledet, han er velkommen i skoven.

De skovbesøgende benævner man skovgæster. Vil de være velsete gæster, må de efterleve gæstevenskabets love og rette sig efter de rimelige krav, som skoven stiller, og hvoraf de vigtigste er:

Ingen løse hunde, ingen støjende transistorradioer og absolut overholdelse af lovforbudet mod tobaksrygning og åben ild i nåleskov, lyng og anden tør bundvegetation.

Det må også fremhæves, at pyntegrønt og juletræer er handelsvarer. Disse for en rigtig dansk jul så nødvendige ting bør købes og ikke »hugges«. Ingen praktiserer vel at snuppe juleanden eller gåsen ved bondegården. Forholdet er det samme.

Sidst, men ikke mindst, er det skovsvineriet, der er den alvorligste anklage fra skovbrugets side mod publikum. Det kan kun være ubetænksomhed, der forårsager det. Kampagnen må føres med alle tænkelige, anvendelige midler. Plakater og opslag i skoven duer ikke. De virker i sig selv skæmmende, og de ødelægges eller fjernes. Effektivt tilsyn fra skovfolkenes side er uoverkommeligt. Vi skal også have vor fritid og kan ikke ustandseligt optræde som bussemænd.

Der må propaganda og oplysning til: Skovene må ikke tilsvines. Det må terpes i skolerne. Det skal gentages i aviser og fagblade, i turistbrochurer, og det skal påtrykkes chokolade-, ispinde- og anden emballage, der jo nuomstunder fremstilles af uforgængeligt materiale. Det skal gentages i radioen og fjernsynet i løbet af hver turistsæson. Ville det ikke være en idé også at benytte biografreklamen i en sådan god sags tjeneste. F.eks. således:

Ungt par på skovtur. Der spises chokolade af den reklamerende fabriks fortrinlige produkt. Han smider papiret. Hun: »Næh! tag det op og stik det i lommen. Vi er da ikke skovsvin«.

Efterhånden skal det ned i rygraden på folk, at sådan skal det være, så når man vel en gang det ønskede mål.

Ser man derpå på spørgsmålet om publikums krav til

skovens udseende, så fremgår det af undersøgelsen, at mange er særdeles utilfredse med det altfor »kultiverede« skovbillede.

Skovene er for tætte og dystre!

Forunderligt at man allerede nu efter krigs- og efterkrigsårenes merhugster er nået dertil!

Der skal være afveksling! Sådan siger også den brave vinduespudser, der så afgjort er blandt de rigtigt indstillede skovgæster.

Han udtaler ønsket om udnyttelsen af det naturlige i landskabet med el og birk på lave steder. Han medgiver dog forstmændene, at en skov godt kan være velplejet og samtidig smuk. Men det skal skoven også først og fremmest være, førend den skal kunne betale sig.

Han anker over de støjende motorer og tænker vel her på motorsavene. Maskinalderens indtrængen i den fredelige skov er altså bemærket; skovbrugerne er enige med ham i fordømmelsen af denne fredsforstyrrer, men rationalisering og mekanisering er uundgåelig og nødvendig også i skovbruget, og udviklingen kan ikke skrues tilbage. I week-enden tier dog disse hvæsende uhyrer, så er det musvitterne, der »filer sav«, og spætterne, der hamrer. Lad så ikke knallerter og radioer overdøve dem.

Hvordan stiller det sig med den attråede afveksling?

Den findes jo i enhver skov! Der er el og birk på de lave steder, der er fyr på sandede bakker, der er bøg og eg, der er ask og ær og lærk – og så er der gran.

Men en stor del af publikum bryder sig ikke om gran-skov. Den er for dystre. Er den vidtstrakt, bliver den måske endda truende og uhyggelig. Pan er fulgt med ind i atomalderen!

Men gran er jo mange ting. Hvor mange af skovgæsterne har øjnene åbne for den afveksling, der i nåleskoven åbenbarer sig med de mangfoldige abies- og picea-arter og også fyrrearter, thi for mange er al nåleskov blot »gran«.

Skovbrugeren ønsker også at kunne glæde sig ved den skønne skov, men han må tage hensyn til vækstbetingelserne. Den skovbrugsstuderende antyder i sin indledning, at forstmandens opfattelse af skovens skønhed afspores, at der sker en drejning mod det kultiverede fra det naturlige. Der er selvfølgelig en sandhed i dette. Men findes der mon nogen blandt skovejterne og deres hjælpere, som ikke, hvor det er gørligt, søger at bevare den naturlige skønhed ved at skåne krogede karakteristiske træer, partier med noget vildtvoksende, flader med lyng og enebær o.s.v.? På det sidste har en nordjydsk skovrider lagt sig i selen for skabelsen af skovsøer, der kan forøge skovens skønhed og være til gavn for fuglevildtet. Men alt det skønne og naturlige findes måske ikke indenfor de 50 m fra landevejen. Vil publikum nyde alt dette, må det – som vinduespudseren – på vandring.

Professor HEIBERG siger, at der må bygges en bro mellem skoven og den brede befolkning. Publikum skal blive kendt med skoven og dens problemer og komme til at værdsætte den på en ny måde.

Dette er sagen i en nøddeskal. Vil publikum besøge vore skove med den rette indstilling og med forståelse for, at man færdes på anden mands grund, der velvilligt er åbnet for adgang på rimelige betingelser, da kan forholdene blive til gensidig tilfredshed. Langt den overvejende del af skovene er åben for besøg. Undtagelser herfra skyldes i reglen, at publikums adfærd har været til gene for skoven, brandfaren samt hensynet til vildtbestanden.

Den danske bøgeskov har alles hjerte, og den bør bevares. Men her ligger et alvorligt problem for skovbruget. Bøgebrændet er så godt som usælgeligt, og gavntræet giver i forhold til nåletræet en dårligere forrentning. Der agiteres stærkt fra skovbrugets side for bedre afsætningsmuligheder for bøgeeffekterne. Men moden byder noget andet. Folk skal stå ved, sidde i og ligge på teaktræ og cubamahogni. Skal bøgeskoven bevares, må bøgetræet også ind i sale, stuer og

Bungartz

specielt
bygget for
skovbrug

BUNGARTZ L5 10 og 13 HK.

4 - takt HATZ dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ T5 13 HK.

4-takt 1 cyl. HATZ dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. 3 hastigheder på kraftud-
tagsaksel m. 2 omløbsretninger. Hydraulik
og 3-punktophæng. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ T7 20 HK.

4-takt 2 cyl. MWM dieselmotor, luftkølet.
Elektrisk start. Hydraulik og 3-punktop-
hæng. 7 frem- og 3 bakgear.

BUNGARTZ 34 HK.

4-takt VW industri benzinmotor, luft-
kølet. Elektrisk start. Hydraulik og 3-
punktophæng. 7 frem- og 3 bakgear.

Skovfræser 70 el. 90 cm. - vendeplow -
kultivator - plantebor - fingerklipper mm.

Ny speciel smal konstrueret FIAT 431R med HOWARD ROTAVATOR

Den alsidige kultivering med reguleret
behandlingsgrad.
40" - 50" - 60" - 70" arbejdsbredde.

FIAT leveres også med STYRTSIKKERT
FØRERHUS og speciel konstrueret KÆV-
LESAKS.

 Universal
TRAKTORER

HOVEDVEJEN 219 - GLOSTRUP - TLF. (01) 96 55 95

Det er **STORE PENGE**, der brænder, naar **SKOVEN** brænder.
En Skovbrandforsikring i

NATIONAL

erstatter Tabet.

kamre. Her er problemer, hvorom der skal oplyses til gavn for alle parter. Talen om at pålægge skovbruget løvtræpligt af naturfredningsmæssige grunde og til glæde for befolkningen er et indgreb i et enkelt erhvervs frie dispositionsret. Skulle noget sådant blive aktuelt, bør det kun ske mod erstatning til ejeren.

Den af Poul Degener omtalte forstlige tradition at komme lovgivningsmagten i forkøbet for at forhindre tvingende loves snærende bånd, kan også her føres videre, idet skovbruget fremfører sine synspunkter og tungtvejende argumenter og så fra sin side påbegynder brobygningsarbejdet over interesse modsætningernes slugt, der vel ikke er så dyb, at arbejdet bliver for vanskeligt.

Belæring og oplysning om skovens vilkår og problemer og forståelsen heraf må så til gengæld kunne lette igangsætningen af byggeriet fra den anden bred.

KRONIK

Tilvækstliste

for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek (1963:3).
(Katalognummeret i parentes efter hver titel
anført ved bestillinger)

Skovbrug (Fo)

Allmänna skogliga produktionstabeller. Utg. av T. CHRISTERSON.
Örebro, Nora 1948-63. 62 s. ill. [k-1963-211].

ANDERSSON, A. R., Skoven. Kbh. 1963. 71 s. ill. [1963-584].

Danske slotte og herregårde. 2. udg. 1- . Kbh. 1963- . ill.
[Su-1963-22].

Forestry schools in the United States. Rev. September 1962.
[Wash.] 1962. 14 s. [Kun til brug på læsesal].

ELIASSON, L., Studies on the effects of translocated herbicides
on aspen and pea with particular regard to the responses of the
roots. Diss. Lund 1963. 10 s. [Dik-1963-84].

FAO agricultural studies. 56: Manual of fumigation for insect
control. By H. A. U. MONRO. Rome 1961. 289 s. ill. [Lat-fa].

GABRIELSEN, A., Vilt og jakt. 2. oppl. Oslo 1961. 130 s. ill. [1963-
544].

Handbuch der Pflanzenanatomie. Begr. von K. LINSBAUER. 2.
Aufl. hrsg. von W. ZIMMERMANN [und] P. G. OZENDA. Bd. 2- .
Berlin-Nikolassee 1951- . ill. [Suk-1963-20].

Health and safety code. Rev. August 1962. Wash. 1962. 432 s.
ill. [1963-503].

HENTSCHEL, H., Chemische Technologie der Zellstoff- und Pa-
pierherstellung. 2. Aufl. Lpz. 1962. 589 s. ill. [1963-581].

Holzschutzmittelverzeichnis. 17. Aufl. Stand 1. Februar 1961.
Hamb. [1961]. 23 s [1963-572].

Holz-Lexikon. Hrsg. von E. König. Stuttg. 1962. 899 s. ill. [Kun
til brug på læsesal].

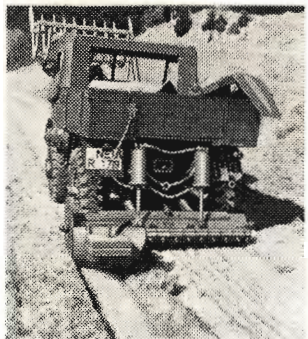
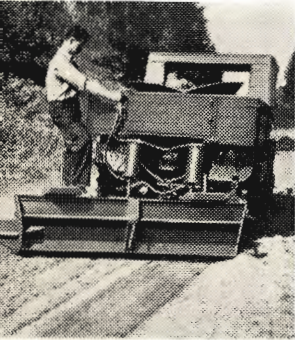
HOUTZAGERS, G., Houtteelt der gematigde luchtstreek. 1-2. Zwolle
1954-56. 746, 430 s. ill. [k-1963-215].

HULTLAND, G., Virkestransporterna i Kalix Älvdal 1951-60. Diss.
Uppsala 1962. 247 s. ill. (Geographica. 27). [Dik-1963-101].

HUSCH, B., Forest mensuration and statistics. N.Y. 1963. 474 s.
ill. [1963-624].

Landwirtschaft – angewandte Wissenschaft. 116: Holzverwert-
ung und Holzwerbung. Bearb. von [F.] KLOSE. Hilstrup 1963.
195 s. ill. [Lat-la].

UNIMOG

Hvorfor navnet UNIMOG?

Unimog — en forkortelse af **Universal-Motor-Gerät** — er en meget træffende betegnelse for dette alsidige køretøj. Unimog kombination med de mange specialredskaber, som findes, gør den til det mest alsidige arbejdsredtøj på markedet. Blandt

Unimogs talrige anvendelsesmuligheder kan nævnes jordbearbejdning, skovarbejde, vejarbejde, arbejde i land- og gartnerbrug, snerydning og andre former for arbejde om vinteren. Unimogs store alsidighed har sin forklaring i vognens meget omfattende

tekniske udrustning: 4-hjulstræk med differentialespærring på begge aksler, kørehastighed fra 300 m/t til over 60 km/t, kraftudtag foran, i midten og bagved, hydraulisk anlæg til betjening af redskabsmekanik og 3-vejs tippelad og trykluftbremseanlæg til påhængsvogne.

3175 UA dB

JOHNSTEDT-PETERSEN A/S Unimogafdeling,
Copenhagenvej 16, Hillerød. Tlf. 3355

MERCEDES-BENZ

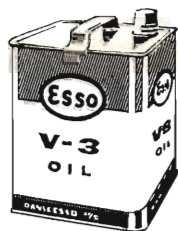
SMØR MOTORSAVEN MED **Esso** V-3

ESSO V-3 - kædesmørølien, der ikke slynges af

ESSO V-3 - letflydende, drøj og økonomisk

ESSO V-3 - beskytter mod rust

ESSO V-3 - formindsker slitagen

**Vil De være
sikker - så vælg **Esso** V-3**

List of periodicals and serial publications in the Library of the Department of Forestry, University of Oxford. 2. ed. Oxf. 1961, 284 s. [Kun til brug på læsesal].

Meddelanden från Statens skogsforskningsinstitut. Bd. 51, nr. 3: Produktionstabeller i norrländska tallplanteringar. Av S.-O. ANDERSSON. Sth. 1963. 337 s. ill. [Fokt-me].

Mitteilungen der Hessischen Landesforstverwaltung. 3: Jungwuchspflege und Läuterung mit synthetisches Wuchsstoffen. Von H.-J. FRÖHLICH. Frankfurt a.M. 1961. 56 s. ill. [Fokt-mi].

OTTAR, B., and T. WIK, Distribution of Strontium-90 and Cesium-137 in Norway spruce (*Picea abies*). Kjeller 1962. 37 s. ill. (Intern rapport. Forsvarets Forskningsinstitutt. K-251). [k-1963-209].

OVSJANNIKOV, E. A. & M. K. PLAKSIN, Technologija lesorazrabotok. Del 1. L'vov 1962. 481 s. ill. [Skovbrugsteknologi]. [1963-568].

PASCHIN, N. F., Nemecko-russkij lesnoj slovar'. Deutsch-russisches Forstwörterbuch. Moskva 1959. 238 s. [Kun til brug på læsesal].

PERT, M., *Pinus radiata*. A bibliography to 1963. Canberra 1963. 145 s. [k-1963-245].

PLAISANCE, G., Guide des forêts de France. 2 éd. Paris 1963. 431 s. ill. [k-1963-233].

Proceedings of the Conference on Pulp and Paper Development in Asia and the Far East. 1960. Vol. 1-2. Bangkok 1962. 292, 613 s. ill. [k-1963-241].

RENNERFELT, E., Träskeydd. Sth. dat. 1962. 79 s. ill. [1963-621].

Salumetsade majandamise küsimusi. Tartu 1962. 190 s. [Fragen der Bewirtschaftung der Hainwälder]. [1963-522].

Skogbruksboka. Redaksjonskomité: C. BONNEVIE-SVENDSEN [m. fl.]. Bd. 1- . Oslo 1960- . [Suk-1963-21].

SPANNER, S. Ø., Plantelære for skovfogedelever. Viborg 1962. 111 s. [1963-580].

Die Technik der Forstkultur. Hrsg. von H. J. LOYCKE. München 1963. 484 s. ill. [k-1963-220].

TIMM, S.A., Holbæk Amts økonomiske Selskab. 1812-1962. Jyderup 1963. 60 s. ill. [1963-516].

TJÖRNHOLT, H. J., Tatsachen über Holzschutz. Berl. 1962. 5 s. [k-1963-210].

Use of pesticides. Wash. 1963. 25 s. ill. [1963-515].

Verzeichnis der mit Erfolg geprüften forstlichen Geräte, Werkzeuge und Maschinen. 3. Aufl. Stand 1.4.1959. Hamb. 1959. 60 s. [1963-576].

WEIMARCK, H., Skånes flora. Lund 1963. 720 s. [1963-510].

WHITE, F., Forest flora of Northern Rhodesia. Lond. 1962. 455 s. ill. [k-1963-228].

Periodica :

Årsberetning. Skogbrukets og skogindustrienes forskningsforening. 13- . 1960- . Oslo Fot-aa

Årsredogörelse. Kungl. Skogshögskolan. 1959/60- . [Stockholm]. Fokt-aa

Entomologiske meddelelser. Udgivne af Entomologisk forening. Bd. 1- . Kbh. 1887- . Vit-en

Förteckning över inkommen litteratur av skogligt intresse. Skogsbiblioteket. Årg. 10- . [Stockholm] 1957- . [Sidste 5 årg.: K]. Fokt-fø

Handbuch Holz. Jahrg. 5- . 1955- . Neuwied/Rhein. Fot-ha

Meddelande från Sällskapet för praktisk skogsförädling. 69- . Uppsala 1954- . Fokt-me

Meddelanden från Skogsbiblioteket. 65- . Förteckning över nyförvävad litteratur av skogligt intresse under tiden 1 juli 1956-30 juni 1957- . [Stockholm] 1957- . [Sidste 5 årg.: K] Fot-me

Referat fra sprøjtekursus afholdt af Statens Ukrudtsforsøg . . . 1954- . [Uden sted]. Sykt-re

Schweizerische Beiträge zur Dendrologie. Heft 1- . 1949- . Horgen, Meggen (Luzern). Fot-sc

Også med titel: Contributions suisses à la dendrologie.

Skogshögskolans katalog. 1935- . Stockholm 1935- . Fot-sk

Titelbibliographie über Literatur von 1953/1957- . aus den Fachgebieten Arbeitswissenschaft, Holzeinschlag, Holztransport und forstliches Ingenieurwesen. Institut für Waldarbeit und Forstmaschinenkunde der Forstlichen Fakultät Göttingen. Hann.-München [ca. 1959]- . K

Uppsatser. Statens skogsforskningsinstitut. 1- . [Stockholm] 1945- . Fot-up

U. S. Forest Service research paper LS-1- . Lake States Forest Experiment Station. St. Poul, Minn. 1963- . Fokt-u

LITTERATUR

HILF, H. H. und MAISENBACHER, H.: *Douglasien-Starkholz. Möglichkeiten und Aussichten künftigen Absatzes und Verwertungserlöses bei verschiedenen Einschnittarten.* Forstarchiv 33 (1962):1-12.

I USA udgør douglas ca. 27 % af det stående vedforråd. Den dækker mere end halvdelen af landets forbrug af finér- og krydsfinértræ. Hovedparten af douglas anvendes i husbygningen, desuden bruges douglas til skibsbygning, rammepæle, ledningsmaster, brobygning, sveller, grubetræ, vandledninger o.m.a. Endelig anvendes stigende mængder til sulfatcellulose.

I Tyskland er der siden krigen tilplantet betydelige arealer med douglas, hvorfor en undersøgelse af træartens anvendelsesmuligheder- og værdi er aktuel. Forf. beregner dels på grundlag af prøveskæringer, dels på grundlag af teoretiske overvejelser værdien af rundtræ af forskellige dimensioner og varierende knastrenhed. Retheden omtales derimod ikke. Da de svære dimensioner mangler i Tyskland, hviler beregningerne over disses værdi på et ret løst grundlag.

Opkvistningen tillægges afgørende betydning for træets værdi. Der henvises til andre undersøgelser, der har godtgjort, at douglas tåler grønkvistning op til en kronelængde på 2/5 af totalhøjden uden tilvækstnedsættelse. Merværdien ved kvistning gør sig først gældende ved ret store dimensioner. Der regnes med, at en såkaldt praksisnær kvistning, d.v.s. fra 16 cm's diam. og til 9 m's højde giver en merværdi på ca. 50 % i aldersklasserne fra 80-100 år, hvor man regner med en diam. i 9 m's højde på 38-43 cm. Ved en optimal opkvistning, d.v.s. fra 12 cm's diam. og til 18 m's højde, som anses for økonomisk forsvarlig, når der kan sælges pyntegrønt, kan der opnås merværdier på 100-190 %. Hvis træet er egnet til knivfinér kan prisen for kvistet træ komme op på det 40 dobbelte af prisen for ukvistet træ.

Der går i overvejelserne ud fra, at stammerne fra det ca. 40. år vokser med optimal årringsbredde, hvilket iflg. tidligere undersøgelser af prof. W. Knigge vil sige 2 mm.

For opskæringsudbyttet spiller dimensionen en meget stor rolle, idet der opnås betydeligt højere priser for spejlskærne emner end for tangentskærne, f.eks. for fuldkantede, knastfrie planker 500 DM/m³ mod 380 DM/m³. Tilsvarende knastede emner betales med 170 DM/m³. Største pris for savvare opnås for

spejlskårne, knastrene dæksplanker med 600 DM/m³. Knastren skrællefinér betales med 1 DM/m² og knastren knivfinér med 2 DM/m². Udbyttet af spejlskårne emner og finér er utilfredsstillende endnu ved en topdiam. på 40 cm. En god udnyttelse opnås først ved ca. 60 cm's topdiameter.

Der drages flg. konklusioner af undersøgelsen:

1) Ukvistede douglasbevoksninger opnår de bedste anvendelsesmuligheder i en alder af ca. 80 år (diam. i 9 m's højde 38 cm). Bevoksningerne er uegnede for produktion af svært træ.

2) Kunstigt kvistede – eller naturligt finkvistede – bevoksninger bør holdes i omdrifter på 120-140 år.

3) Da opkvistningen påvirker douglasiens værdi afgørende, må den anses for at være den vigtigste form for bevoksningspleje. Opkvistningen gør desuden bevoksningsanlægget uafhængigt af planteafstanden inden for ret vide grænser.

4) Ved høje omdrifter er opkvistning absolut nødvendig, og ved udnyttelse af pyntegrønt er den arbejdsmæssigt overkommelig. Undladelse af kvistning før douglas når en tykkelse på 20 cm: »– ist als Kunstfehler einer wirtschaftlichen Wertholzherzeugung anzusehen«.

5) Udnyttelse af douglas vil stille nye krav til træindustrien i retning af overgang til blokbåndsawe.

6) Et kommende udbud af tilstrækkelige mængder knastren og svær douglas, der egner sig til spejlskæring og finér, kan påvirke skovbrugets indtægter væsentligt og endog åbne muligheder for eksport.

Afhandlingen anbefales douglasinteresserede til nærmere studium, omend den efter ref.s opfattelse lider af den alvorlige mangel, at forfatterne ikke har regnet lidt på, hvad det vil koste skovbruget at producere knastrent og finringet træ, som holder 60 cm i 9 m's højde.

P. M.

SIDEN 1896

HJORTSØS PLANTESKOLE

SVEBØLLE

Telf. Viskinge 20* & 40

Skov-, læ-, og hækplanter

Forlang prisliste

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter

Alle arter
skovplanter
i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

Geisler-Nielsen PLANTESKOLE

LØSNING . TELF. 101

Asger M. Jensens Planteskole

Holmstrup St. . Tlf. Bellinge 94 - 194

Bedste Indkøbssted for
Planteskoleartikler

Stort udvalg i Planter til Skov og Hegn

Forlang Tilbud!

E. Graven's Planteskole

Hansted pr. Horsens

Tlf. Hansted 46

Skov-, Læ- og Hækplanter samt

Planter til Vildtremiser

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med Skovfrø- og planter

Skov-, hæk- og læplanter

Nærmere tilbud om pris op proveniens
på forlangende.

J. BONDE'S PLANTESKOLE

Telefon 107 Jelling

Skovplanter

i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO

TELEFON 62933°

DANMARK

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Glamsbjerg Trævarefabrik & Savværk A/s

Telf. 31-150

★

køber bøgetræ og asketræ
såvel i kævler som i rm

BELGISK STAALGÆRDE

1155/6"	pr.	100 m	kr.	126.50
1047/6"	—	—	—	116.-
939/6"	—	—	—	104.-
726/6"	—	—	—	78.50

1000 m og mere ÷ 5% . 2500 m og mere ÷ 7%

NORMALT LAGERVARE

ALT I SKOVVÆRKTØJ

Tlf. KØGE 2500